

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Jõustumise kp:
Avaldamismärge:

Riigikohtu Kriminaalkolleegium
otsus
algtekst
17.03.2010
RT III 2010, 14, 98

3-1-1-7-10 Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 17. märtsi 2010. a kohtuotsus V. M. süüdistuses KarS § 408 lg 1 järgi

RIIGIKOHTU KRIMINAALKOLLEEGIUMI KOHTUOTSUS
Eesti Vabariigi nimel

Kohtuasja number	3-1-1-7-10
Otsuse kuupäev	17. märts 2010
Kohtukoosseis	Eesistuja Priit Pikamäe, liikmed Eerik Kergandberg ja Lea Kivi
Kohtuasi	Kriminaalasi V. M. süüdistuses KarS § 408 lg 1 järgi
Vaidlustatud kohtulahend	Tartu Ringkonnakohtu 1. oktoobri 2009. a kohtuotsus kriminaalajas nr 1-08-5092
Kaebuse esitaja ja kaebuse liik	V. M. kaitsja vandeadvokaat Rene Varul, kassatsioon
Asja läbivaatamise kuupäev	17. veebruar 2010, kirjalik menetlus

Resolutsioon

Jätta Tartu Ringkonnakohtu 1. oktoobri 2009. a otsus V. M. süüdistusasjas muutmata ja kassatsioon rahuldamata.

Asjaolud ja menetluse käik

1. Tartu Maakohtu 26. märtsi 2009. a otsusega tunnistati V. M. süüdi KarS § 408 lg 1 järgi ja talle mõisteti karistuseks kuus kuud vangistust. Karistusseadustiku § 73 alusel määrati, et mõistetud vangistust ei pöörata täitmisele, kui V. M. ei pane kolme aasta pikkuse katseaja kestel toime uut tahtlikku kuritegu.

1.1. V. M.-le esitati süüdistus KarS § 408 lg 1 järgi selles, et ta ajavahemikus 2005. aastast kuni 2006. aastani ehitas projektile mittevastavalt Tartumaal X vallas X külas R. N-le kuuluvale XXXXXX kinnistule üksikelamu, rikkudes ehitusseaduse (EhS) § 3 lg-s 1, § 6 lg-s 1, § 12 lg-s 1 ja § 48 p-des 1 ja 4 ning Eesti standardi EVS 812-3:2002 p-des 6.2.3 ja 6.2.9 sätestatud nõudeid. V. M. muutis omavoliliselt saunaahju suitsu ehitisest väljaviimise projektijärgset lahendust, kinnitades maja seina külge projektis mittekavandatud täiendava vertikaalse korstna ning ühendas kerise ja korstna horisontaalses asendis oleva lõõriga, milleks kasutas pikisuunas kokku valtsitud ning üksteise sisse lükatud mustast metallist plekkтору. Plekkтору väljutuskohas ei paigaldanud ta tule- ja kuumakindlat ohutu paksusega soojusisolatsiooni kihti ja seega oli põlevmaterjal paigaldatud vaid 40 mm kaugusele suitsulõõri välispinnast. Ehitusnõuetele mittevastava ehitamise tagajärjel kuumenes 27. märtsil 2007 saunaahju kütmisel suitsulõõri välispind sellisel määral, et selle soojuslikust toimest süttis lõõrile liiga lähedale paigaldatud tuuletõkkeplaat ja seal edasi elamu puitkonstruktsioonid ning puhkes tulekahju, mis põhjustas reaalse ohu elamus viibinud isikute elule ja tervisele. Tulekahjus hävines osaliselt R. N-i elamu ja kodune vara, tule- ja veekahjustuste tõttu on paljud hoone põhikonstruktsioonid ja valdav osa kodusest varast kasutuskõlbmatud. Sellega tekkis R. N-ile materiaalne kahju 122 500 krooni.

1.2. Maakohus märkis esmalt, et vastavalt ehitusseaduse § 12 lg-le 3 ja §-le 41 võib ehitamisega tegeleda ettevõtja, kellel on majandustegevuse registri registreering ja vastavasisuline õigussuhe vastutava spetsialistiga või on füüsilisest isikust ettevõtja ise pädev tegutsema vastutava spetsialistina. Süüdistataval puudub ehitusalane eriharidus ja füüsilisest isikust ettevõtjana ei ole tal majandustegevuse registri registreeringut ehitustegevuseks. Eelnev ei oma kohtu hinnangul aga tähtsust, kuna KarS § 408 lg-s 1 sätestatud süüteo objektiivse koosseisu tunnuseks kirjeldatud ehitamise all tuleb mõista ehitamise tegelikku toimumist. Karistusseadustiku § 408 lg 1 vastupidisel tõlgendamisel oleks isikul tahtlikult ehitusseadusest tulenevate nõuete rikkumisel võimalik vältida karistamist kuriteo toimepanemise eest.

1.3. Kohus tuvastas, et süüdistatav korraldas R. N-i elamus kerisahju paigaldamise, sellest lähtuva suitsu ärajuhtimise ja hankis vajalikud ehitusmaterjalid. Kohtuekspertiisi ja kriminalistika keskuse ekspertiisiaktile nr PT-34-07/2446 viidates luges kohus tõendatuks, et tulekahju sai alguse sauna leiliruumis kohas, kus kerisahju metallist suitsutoru läbis välisseina ja et tulekahju põhjuseks oli kerisahju kütmisel kuumenenud suitsutoru

toimel kuumenenud põlevmaterjalist ehitustarindite süttimine. Tulekahju tagajärjel sattusid ohtu K. N-i, K. L-i ja Kn. N-i elu ja tervis.

1.4. Karistusseadustiku § 408 lg 1 näeb ette vastutuse ehitusnõuetele mittevastava ehitise ehitamise eest, kui sellega on põhjustatud oht inimese elule või tervisele. Ehitusseaduse § 3 lg 1 järgi peab ehitise olema projekteeritud ja ehitatud hea ehitustava ning ehitamist ja ehitusprojekti käsitlevate õigusaktide kohaselt ega või tekitada ohtu inimese elule, tervisele või varale või keskkonnale. Kohus asus seisukohale, et hea ehitustava järgimiseks oli süüdistatav kohustatud arvestama Eesti Standardikeskuse poolt avaldatud Eesti standardi EVS 812-3:2002 p-des 6.2.3 ja 6.2.9 sätestatud nõudeid kerisahju suitsulõõri materjali valikul ning suitsulõõri isoleerimisel põlevmaterjalist. Ehitusekspertiisibüroo OÜ eksperdi Aivar Tammiku eksperdiarvamuse kohaselt ei ole kannatanu R. N-ile kuuluva elamu sauna kerise suitsuärastussüsteem (lõõr ja korsten) ehitatud vastavalt ehituse tuleohutust reguleerivatele õigusnormidele ja tuleohutusnõuetele, muu hulgas eespool nimetatud standardi p-dele 6.2.3 ja 6.2.9. Kohtuekspertiisi ja kriminalistika keskuse ekspertiisiakti nr PT-34-07/2446 kohaselt oli välimise laudise ja tuuletõkkeplaadi kaugus suitsutoru välispinnast 40–50 mm. Kohtuistungil asitõendina uuritud suitsutorul puudus isolatsioon ning väliskest. Suitsutoru välisosa läbimõõduks oli 120–123 mm ja selle seinapaksuseks oli 0,54 mm. Eelnevaga on kohtu hinnangul tõendatud, et süüdistatav paigaldas kannatanu R. N-ile kuuluva elamu kerisahjule suitsutoru, mis ei vastanud tuleohutusnõuetele, kuna toru sein oli liiga õhuke ja suitsutorul puudus väliskest. Leiliruumi välisseinas oleva ava läbimõõdust tulenevalt on üheselt selge, et nimetatud kohas oli suitsutoru ja põlevmaterjali vahel nõuetele vastavast oluliselt vähem soojusisolatsiooni. Seega on tulekahju põhjuseks nii sobimatu suitsutoru kasutamine kui ka ebapiisav soojusisolatsioon suitsutoru ja seinapõlevmaterjalide vahel, s.t Eesti standardi EVS 812-3:2002 p-des 6.2.3 ja 6.2.9 sätestatud nõuete järgimata jätmine. Sellega on süüdistatav rikkunud EhS § 3 lg-s 1 sätestatud head ehitustava ja EhS § 48 p-s 4 sätestatud kohustust paigaldada ehitisse nõuetele vastavaid ehitustooteid, millega ta on omakorda rikkunud ehitusnõudeid KarS § 408 lg 1 tähenduses. Põhjuslik seos süüdistatava tegevuse ja kannatanute elu ja tervise ohtu seadmise vahel on kohtu arvates olemas, kuna juhul, kui süüdistatav oleks ehitades tuleohutusnõudeid järginud, oleks kannatanute elu ja tervist ohustanud tulekahju jäänud toimumata.

1.5. Maakohus asus seisukohale, et põhjendatud ei ole V. M. süüditunnistamine osas, millega talle heidetakse ette EhS § 6 lg-s 1, § 12 lg-s 1 ja § 48 p-s 1 sätestatud nõuete rikkumist. Vastavalt EhS § 6 lg-le 1 võib ehitustoodet ehitisse püsivalt paigaldada, kui see võimaldab ehitisel tervikuna vastata EhS § 3 lg-tes 2–7 sätestatud nõuetele. Kohus leidis, et sellest normist ei tulene kohustuslikke ehitusnõudeid KarS § 408 lg 1 tähenduses. Kuna EhS § 6 lg-s 1 on viide sama seaduse paragrahvile 3, mis samuti kohustuslikke ehitusnorme ei sisalda, märkis kohus, et EhS § 6 lg 1 on liiga üldine norm ja selle sisustamine konkreetsete ehitusnõuetega ei ole võimalik. Ehitusseaduse § 12 lg 1 kohaselt peab ehitamine toimuma vastavalt ehitusprojektile. Kohus tuvastas, et süüdistatav ei muutnud omavoliliselt ehitusprojekti, kuna sauna kerisahju suitsu ärajuhtimine ei olnud projektiga reguleeritud. Samal põhjusel leidis kohus, et süüdistatavale ei saa ette heita EhS § 48 p 1 rikkumist.

1.6. Süüdistatav on kinnitanud, et vaatamata ehitusalase erihariduse puudumisele on ta ka varem maju ehitanud ja on kursis ehitusalaste nõuetega. Sellest järeldas kohus, et süüdistatav oli teadlik, et ta kasutab sauna kerisahju suitsu ärajuhtimiseks tuleohutusnõuetele mittevastavat suitsulõõri ja et suitsulõõri soojusisolatsioon leiliruumi välisseinast läbimineku ei vasta tuleohutusnõuetele. Seega ehitas süüdistatav nõuetele mittevastava ehitise otsese tahtlusega. Teades tuleohutusnõuetele mittevastavast kerisahju suitsulõõrist ning maja kasutamisest selle omaniku ja tema perekonnaliikmete poolt, oli süüdistatavale ettenähtav, et kerisahju suitsulõõri kuumenemisel võib elamu süttida ja seada ohtu elamus viibivate inimeste elu ja tervise. Seega süüdistatav vähemalt mõõnis elamu omaniku, tema perekonnaliikmete või võimalike külaliste elule ja tervisele ohu tekkimise võimalikkust, tegutses selles osas kaudse tahtlusega.

2. Tartu Maakohtu otsuse peale esitas apellatsiooni V. M. kaitsja R. Varul, taotledes maakohtu otsuse tühistamist ja süüdistatava KarS § 408 lg 1 järgi õigeks mõistmist. Apellant märkis, et EhS § 3 lg 1 ja § 48 p 4 ei saa sisustada Eesti standardis EVS 812-3:2002 sätestatud nõuetega, sest standardid on soovituslikud. Ehitusnõuded, mille rikkumist apellandile ette saaks heita ja millega KarS § 408 sisustada, peavad tuleneva õigusaktist. Süüdistusakt ei määratle standardite kohustuslikku tähendust läbi EhS § 3 lg 1 ja § 48 p 4 sisustamise. Kuna maakohus on just sel viisil süüdistatava vastutust põhjendanud, on rikutud süüdistatava kaitseõigust. Apellant asus seisukohale, et Eesti standard EVS 812-3:2002 reguleerib lõõri viimist läbi vahelae ja katuse, mitte läbi seinu, nagu seda tegi süüdistatav. Ühtlasi vaidlustas apellant OÜ Ehitusekspertiisibüroo eksperdiarvamuse usaldusväärset, märkides, et ekspert on arvamuse aluseks võtnud üksnes kriminaaltoimiku materjalid (sh kohtu poolt mitteaktsepteeritud AS CHB Europe arvamuse) ja ei ole uuritavat objekti ise tajunud. Maakohus on asunud seisukohale, et kuna seinas oleva ava mõõt oli ca 10 cm suurem kui suitsutoru läbimõõt, ei võimaldanud välisseina ava tarindiosa ja suitsulõõri seinu ühenduskohale nõuetekohase 100 mm paksuse soojusisolatsioonimaterjali kihi paigaldamist. Kohus ei ole aga arvestanud, et toru ümber mähituna väheneb kivivilla paksus, mis tähendab seda, et ka ca 50 mm ava sisse on võimalik paigaldada 100 mm kiht villa.

3. Tartu Ringkonnakohus jättis 1. oktoobri 2009. a otsusega maakohtu otsuse muutmata ja apellatsiooni rahuldamata.

3.1. Ringkonnakohus märkis, et süüdistusaktis ja prokuröri süüdistuskõnes on standardite kohustuslikkust määratletud läbi hea ehitustava mõiste sisustamise ja apellandi etteheide kaitseõiguse rikkumise kohta on põhjendamatu. Karistusseadustiku §-s 408 sätestatud süüteo koosseisu sisustamiseks tuleb pöörduda ehitusnõudeid kehtestavate õigusaktide poole, millest olulisemad on ehitusseadus ja selle alusel vastu võetud õigusaktid. Käesolevas kriminaalasjas on süüdistatav süüdi mõistetud EhS § 3 lg-s 1 ja § 48 p-s 4 sätestatud nõuete rikkumises. Seejuures on maakohus põhjendanud, miks süüdistatav oli EhS § 3 lg-s 1 ja § 48 p-s 4 sätestatud nõuete järgimiseks kohustatud arvestama Eesti standardis EVS 812-3:2002 sätestatud

tuleohutusnõudeid ja kuidas nende nõuete rikkumine on käsitatav ehitusnõuete rikkumisena KarS § 408 lg 1 tähenduses. Ringkonnakohtu hinnangul annab EhS § 3 lg 1 heale ehitustavale seaduse jõu ja käsitab seda võrdsena õigusaktidest tulenevate kohustuste kõrval. Kuna KarS § 408 näeb ette vastutuse ehitusnõuete, sh ehitusseaduses sätestatud nõuete rikkumise eest, siis järelikult on selle sätte alusel karistatav ka hea ehitustava järgimata jätmine. Käesolevas kriminaalasjas ei ole hea ehitustava jäänud üldmõisteks, vaid seda on konkretiseeritud Eesti standardi EVS 812-3:2002 p-des 6.2.3 ja 6.2.9 sätestatud nõuetega. Eelnevalt toodud põhjusel on ka EhS § 48 p-s 4 sätestatud nõude rikkumine tuvastatav Eesti standardi EVS 812-3:2002 kaudu.

3.2. Ringkonnakohus nõustus maakohtuga selles, et ei ole alust kahelda Ehitusekspertiisbüroo OÜ eksperdiarvamuse usaldusväärsuses. See on jälgitav ja üheselt arusaadav. Ekspert kasutas järelduste tegemisel vahetult pärast õnnetust koostatud sündmuskoha vaatlusprotokolli andmeid, mille objektiivsuses alust kahelda ei ole. Ekspertiisaruandest nähtub, et lõõri sisekest tuleb teha vähemalt 4 mm paksusest terasest või malmist, mis tuleb katta soojusisolatsiooniga ja omakorda ümbritseda vähemalt 0,5 mm paksuse metall-lehest valmistatud väliskestaga. Käesolevas kriminaalasjas on tegemist lõõriga, mis on tehtud 0,54 mm paksusest metalltorust. Ringkonnakohus nõustus maakohtuga ka selles, et isegi kui ehitustöö käigus paigaldati suitsutoru ümber tulekindlat villa, jäid põlevmaterjalist laudis ja tuuletõkkeplaat suitsutorule lubatust lähemale. Ka leidis ringkonnakohus, et ava välisseinas oli nii väike, et see ei võimaldanud põlevmaterjalist tarindiosa ja suitsulõõri seina ühenduskohale nõuetekohast 100 mm paksuse soojusisolatsioonimaterjali kihi paigaldamist.

Kassatsioonimenetluse poolte seisukohad

4. Tartu Ringkonnakohtu otsuse peale on esitanud kassatsiooni süüdistatava kaitsja R. Varul, taotledes maa- ja ringkonnakohtu otsuse tühistamist ja süüdistatava KarS § 408 lg 1 järgi õigeeksmõistmist. Kassatori põhiväited on järgmised.

4.1. Kohtud on seisukohal, et V. M. rikkus EhS § 3 lg-s 1 sätestatud nõuet püstitada ehitise hea ehitustava kohaselt. Kohtute hinnangul tähendab hea ehitustava EhS § 3 lg 1 mõttes Eesti standardi EVS 812-3:2002 p-des 6.2.3 ja 6.2.9 sätestatud nõuete järgimise kohustust ja nende nõuete rikkumise korral on täidetud KarS § 408 lg 1 koosseis. Kassator ei nõustu sellega ja leiab, et standardid ei ole õigusaktid ja nende järgimine on soovituslik, mistõttu ei saa nende rikkumine kaasa tuua kriminaalvastutust. Isiku süüdimõistmiseks KarS § 408 lg 1 järgi peab olema tuvastatud, et ta rikkus õigusaktis sisalduvat normi, mis sätestab konkreetse ehitusliku nõude. Selliseks õigusaktiks on näiteks EhS § 3 lg 11 alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse 27. oktoobri 2004. a määrus nr 315 «Ehitisele ja selle osale esitatavad tuleohutusnõuded», kuid selles õigusaktis sisalduvate ehitusnõuete rikkumist ei ole süüdistatavale ette heidetud. Ehitusseaduse § 48 p 4 kohaselt on ehitusettevõtja kohustatud paigaldama ehitisse nõuetele vastavaid ehitustooteid. Ehitusseaduse § 48 p 4 on blanketne norm, mistõttu tuleb viidata õigusaktile, mis konkreetse ehitustoote nõuded sätestab. Kohtud on leidnud, et selline nõue tuleneb standardi EVS 812-3:2002 p-st 6.2.9, kuid standardi kaudu ei saa tuvastada nõuetele mittevastavat ehitustoodet ja sellest omakorda ehitusnõuete rikkumist.

4.2. Ringkonnakohus on jätnud tähelepanuta, et V. M-le esitatud süüdistus ei määratle standardite kohustuslikkust läbi hea ehitustava mõiste sisustamise. Seetõttu said süüdistatav ja tema kaitsja alles maakohtu otsusest teada, millise juriidilise konstruktsiooniga tuvastati ehitusnõuete rikkumine.

4.3. Isegi kui asuda seisukohale, et KarS § 408 lg 1 on võimalik sisustada standarditega, ei rikkunud süüdistatav Eesti standardi EVS 812-3:2002 p 6.2.3 ja 6.2.9. Nimelt reguleerib Eesti standard EVS 812-3:2002 juhtumeid, kus küttekolde metallist viimalõõr viiakse läbi vahelae ja katuse vertikaalselt, mitte läbi seina horisontaalselt. Seda kinnitab AS CHB Europe eksperdiarvamus, mida kassatori hinnangul saab käsitada dokumentaalse tõendina. Ühtlasi seab kassator jätkuvalt kahtluse alla OÜ Ehitusekspertiisbüroo eksperdiarvamuse usaldusväärsuse, leides, et eksperdiarvamus on suuresti standardide kirjeldav ja tugineb üksnes kriminaalasjas kogutud materjalidele. OÜ Ehitusekspertiisbüroo arvamus kohaselt ei olnud suitsulõõril mingit isolatsiooni, samas kui Kohtuekspertiisi ja Kriminialistika Keskuse poolt teostatud ekspertiisiakti kohaselt oli suitsutorul läbiminek kohas seina sees mineraalvillast isolatsioonipaksusega ca 40 mm.

5. Kassatsioonile on vastuse esitanud Lõuna Ringkonnaprokuratuuri ringkonnaprokurör Ene Timmi, kes palub jätta ringkonnakohtu otsus muutmata ja kassatsioon rahuldamata. Prokurör märgib, et ehitusseadus ja selle alusel kehtestatud õigusaktid ei reguleeri ehitusnõudeid eriti täpselt. Sellega on seadusandja jätnud ehitajale võimaluse kasutada ehitamisel innovatiivseid lahendusi. Samas tuleneb ehitusseadusest, et kõik lahendused peavad olema ohutud, keskkonnasäästlikud ja kooskõlas hea ehitustavaga. Kuna iga ehitusega tegelev isik ei oma süvateadmisi erinevate ehitusmaterjalide omadustest, on abiks Eesti standardid, millest on võimalik saada teavet selle kohta, millised tooted ja millisel viisil teostatud ehitised on ohutud ning tagavad hea ehitustava järgimise ja selle läbi ehitise ohutuse. Isik, kes ehitamiseks vajalikke eriteadmisi ei oma ja neid kuskilt ka ei ammuta, kuid vaatamata sellele tegeleb ehitamisega, vähemalt peab võimalikuks ja mõnab, et ta rikub ehitusnõudeid selliselt, et ehitise võib olla ohtlik.

5.1. Süüdistatavale ei heideta ette Eesti standardi EVS 812-3:2002 p-de 6.2.3 ja 6.2.9 rikkumist, vaid hea ehitustava rikkumist sellisel viisil, mis tekitab ohu inimeste elule, tervisele, varale ja keskkonnale. Süüdistuses on kirjeldatud, millisel viisil süüdistatav ehitustöö teostas ja miks selline ehitamine on ohtlik. Ühtlasi on süüdistuses välja toodud Eesti standardi EVS 812-3:2002 nõuded, mille järgimine oleks taganud ehitise

ohutuse. Sellega on süüdistuses konkretiseeritud, milles seisnes hea ehitustava rikkumine. Eesti standard EVS 812-3:2002 toob loodusseadusi arvesse võttes välja minimaalsed nõuded, mida isik peab ehitamisel järgima selleks, et tagada ehitise ohutus.

Kolleegiumi seisukoht

6. Karistusseadustiku § 408 lg 1 näeb ette kriminaalvastutuse ehitusnõuetele mittevastava ehitise ehitamise eest, kui sellega on põhjustatud oht inimese elule või tervisele. Eelnevast nähtub, et KarS § 408 lg-s 1 sätestatud süüteo koosseis on koosseisutüübilt blanketne ja konkreetne ohudelikt. Süüteo koosseisu objektiivseteks tunnusteks on ehitusnõuetele mittevastava ehitise ehitamine, mille tagajärjena põhjustati oht inimese elule või tervisele. Seega on KarS § 408 lg-ga 1 kaitstavaks hüveks inimese elu ja tervis, kusjuures süüteo koosseisu realiseerimine ei eelda kaitstava õigushüve tegelikku kahjustamist, vaid koosseis on täidetud ohu tekitamisega.

6.1. Kriminaalkolleegium nõustub maakohtuga, et KarS § 408 lg-s 1 sätestatud ehitamisena tuleb käsitada reaalselt toimuvat tegevust ja tähtis ei ole see, kas ehitajal on selleks vastav luba. Ehitusseaduse § 6 p-de 1–5 kohaselt on ehitamine ehitise püstitamine, laiendamine, rekonstrueerimine, ehitise tehnosüsteemi või selle osa muutmine või tehnosüsteemi terviklik asendamine ja ehitise lammutamine. Seega on ehitamine ehitusseaduses defineeritud läbi tegevuse, mitte läbi vastava õiguse omamise. Nagu eespool märgitud, on KarS § 408 lg-ga 1 kriminaliseeritud üksnes selliste ehitusnõuete täitmata jätmine, millega kaasneb oht inimese elule või tervisele. Need nõuded on aga üldtunnustatud ehitusnõuded ning neid peab teadma ja järgima igaüks, kes ehitustööd teeb. Seetõttu tuleb nõustuda maakohtu seisukohaga, et vastutusest vabastamine KarS § 408 lg 1 järgi põhjusel, et puudub ehitamiseks vastav õigus, oleks vastolus õiguse ühetaolise kohaldamise põhimõttega.

6.2. Ehitisena EhS § 2 lg 1 järgi tuleb mõista aluspinnasega kohtkindlalt ühendatud ja inimtegevuse tulemusena ehitatud terviklikku asja. Ehitised jagunevad hooneteks ja rajatisteks. Hoone on EhS § 2 lg 2 kohaselt väliskeskkonnast katuse ja teiste välispiiretega eraldatud siseruumiga ehitise. Rajatisena käsitatakse EhS § 2 lg-st 3 lähtudes ehitist, mis ei ole hoone. Ehitusnõuded, millele mittevastava ehitise ehitamine eest saab isikut karistada, tulenevad eelkõige ehitusseadusest ja selle alusel kehtestatud õigusaktidest. Seejuures on KarS § 408 lg 1 sõnastusest lähtudes olulised üksnes need ehitusnõuded, mis peavad tagama ehitise ohutuse inimese elule või tervisele. Seega peavad süüdistuses olema välja toodud nii ehitusnõuded, mida süüdistatav rikkus kui ka näidatud, et vastavate nõuete rikkumise tagajärjena tekkis oht inimese elule või tervisele.

6.3. Subjektiivsete tunnuste poolt eeldab KarS § 408 lg 1 vähemalt kaudset tahtlust kõigi selle objektiivse koosseisu tunnuste suhtes.

7. Käsitletavas kriminaalasjas on süüdistatav süüdi tunnustatud EhS § 3 lg-s 1 ja § 48 p-s 4 sätestatud ehitusnõuete rikkumises, millega põhjustati oht kolme inimese elule ja tervisele. Kohtud on jõudnud järeldusele, et süüdistatav rikkus EhS § 3 lg-s 1 sätestatud head ehitustava ja EhS § 48 p-s 4 sätestatud kohustust paigaldada ehitise nõuetele vastavaid ehitustooteid sellega, et ta teostas ehitamist viisil, mis ei olnud kooskõlas Eesti standardi EVS 812-3:2002 p-dega 6.2.3 ja 6.2.9. Kassaatori peamine vastuväide seisnebki selles, et kohtud ei oleks tohtinud EhS § 3 lg 1 ja § 48 p 4 sisustamisel lähtuda Eesti standardist, vaid oleksid pidanud viitama asjakohastele õigusaktidele. Riigikohtu kriminaalkolleegium ei nõustu kassaatoriga järgmistel põhjendustel.

7.1. Kohtute otsustest nähtub, et süüdistatavale heidetakse ette EhS § 3 lg 1 ja § 48 p 4 rikkumist. Ehitusseaduse § 3 lg 1 kohaselt peab ehitise olema projekteeritud ja ehitatud hea ehitustava ning ehitamist ja ehitusprojekti käsitlevate õigusaktide kohaselt ega või tekitada ohtu inimese elule, tervisele või varale või keskkonnale. Ehitusseaduse § 48 p 4 kohustab ehitusettevõtjat paigaldama ehitise nõuetele vastavaid ehitustooteid. Seega on EhS § 3 lg-s 1 määratlemata õigusemõiste «hea ehitustava», mille sisustamine jääb kohtu kaalutusõiguse piiridesse. Ehitusseaduse § 48 p 4 tuleb aga sisustada viitega vastavale ehitustootele esitatud nõudele. Kriminaalkolleegiumi hinnangul tulenevad heast ehitustavast mitmed nõuded, sh ohutusnõuded – head ehitustava järgides ehitatud ehitise ei ole ohtlik inimese elule ja tervisele. Ka EhS § 48 p-s 4 sätestatud kohustus teenib ehitise ohutuse tagamise eesmärki ja on seega tihedalt seotud EhS § 3 lg-s 1 sätestatud kohustusega järgida ehitamisel head ehitamistava. Eelnevast lähtudes on käesoleva kriminaalasja keskseks küsimuseks, millised on nõuded, mille täitmise korral saab asuda seisukohale, et isik on järginud head ehitustava EhS § 3 lg 1 mõttes ja on kasutanud nõuetele vastavaid ehitustooteid EhS § 48 p 4 tähenduses.

7.2. Sellises tehnilises valdkonnas nagu ehitus on palju erinevaid nõudeid, mida ei ole nende rohkuse tõttu mõistlik ega ka võimalik õigusaktides sätestada. Seetõttu on vaid üksikud nõuded toodud ehitusseaduses ja muudes õigusaktides. Ülejäänud ehitusnõuded ei tulene õigusaktidest, vaid on kehtestatud eelkõige standarditega, sh Eesti standarditega. Eesti standardid ei ole õigusaktid, kuna neid ei ole kehtestatud vastava õigusliku menetlusega. Sellest asjaolust tuleneb ka standardite soovituslik iseloom, mida kaitsja kassatsioonis korduvalt rõhutab. Samas ei tähenda standardite soovituslikkus seda, et nendest tulenevad ohutusnõuded oleksid iseenesest soovituslikud. Ehitusseaduse § 3 lg-s 1 sätestatud kohustust järgida ehitamisel head ehitustava ja tagada ehitise ohutuse täidab üksnes isik, kes järgib ehitamisel ohutusnõudeid, st nõudeid, mis on ehitamise valdkonna spetsiifika tõttu sätestatud lisaks õigusaktidele ka soovituslikku tähendust omavates aktides. Ka EhS § 48 p-s 4 sätestatud kohustus paigaldada ehitise nõuetele vastavaid ehitustooteid ei tähenda üksnes kohustust järgida õigusaktides sätestatud nõudeid, vaid arvestada ka standardites toodud nõuetega.

7.3. Head ehitustava on võimalik sisustada ka selliste ehitusnõuetega, mis ei tulene standarditest, vaid näiteks teaduskirjanduses avaldatud seisukohtadest, kutseorganisatsioonide reeglistikust või on tuletatavad loodusseadustest. Nii on isikul võimalik hea ehitustava rikkumise etteheitele vastu väita, et ta ei järginud küll

standardis sätestatud nõudeid, vaid lähtus muudest talle teadaolevatest ehitusnõuetest. Sellisel juhul on kohtul võimalik omakorda hinnata, kas isik on järginud head ehitustava või mitte.

7.4.Eelnevast lähtudes leiab Riigikohtu kriminaalkolleegium, et EhS § 3 lg-s 1 ja § 48 p-s 4 sätestatud nõuete rikkumist on võimalik sisustada Eesti standardi EVS 812-3:2002 sätete rikkumisele viitamisega. Ühtlasi ei nõustu kriminaalkolleegium kassaatoriga selles, et kohtud on käsitletavas kriminaalasjas rikkunud süüdistatava kaitseõigust. Süüdistuses on isikule ette heidetud muu hulgas EhS § 3 lg 1, § 48 p 4 ja Eesti standardi EVS p-de 6.2.3 ja 6.2.9 eiramist. Esitatud on üksikasjalik kirjeldus selle kohta, milliste tegudega ja mil viisil süüdistatav neid sätteid rikkus. Seega on süüdistatavale olnud teada, milles teda süüdistatakse ja tal on olnud võimalik vastuväiteid esitada. Asjaolu, et kohus on standardile viidanud EhS § 3 lg 1 ja § 48 p 4 kaudu, ei muuda süüdistuse sisu.

8.Ebaõige on kassaatori seisukoht, et standardi p-de 6.2.3 ja p 6.2.9 rikkumine süüdistatava poolt ei ole tõendatud. Asjaolu, et standard käsitleb suitsulõõri vertikaalset viimist läbi vahelae ja katuse, mitte selle horisontaalset viimist läbi seina, ei oma käesolevas kriminaalasjas tähtsust, kuna suitsulõõr tuleb põlevmaterjalist isoleerida mõlemal juhul. Kohtud on OÜ Ekspertiisbüroo eksperdiarvamust hinnanud ja leidnud, et see vastab kriminaalmenetluse seadustikus sätestatud nõuetele ja on kooskõlas teiste kriminaalasjas kogutud tõenditega. Vastuolu OÜ Ehitusekspertiisbüroo ning Kohtuekspertiisi ja Kriminologistika Keskuse eksperdiarvamuse vahel, millele kassaator tähelepanu juhib, ei oma samuti tähtsust, kuna isegi kui süüdistatav paigutas suitsulõõri ja põlevmaterjali vahele 40 mm paksuse isolatsiooni, ei vasta see standardis ettenähtud 100 mm paksuse kihi nõudele. Kui aga süüdistatav paigutas ümber suitsulõõri 100 mm paksuse isolatsioonikihi, tuli tal see lõõri läbi seina viimisel niivõrd tugevalt kokku suruda, et villa isoleeriv omadus oli pärsitud. Ühtlasi on vaieldamatult tõendatud, et suitsulõõr oli põlevmaterjalile liiga lähedal, s.o maksimaalselt 40 mm kaugusel.

9.Eeltoodud põhjustel ja juhindudes KrMS § 361 p-st 1 jätab Riigikohus ringkonnakohtu otsuse muutmata ja kassatsiooni rahuldamata.

10.Seaduse ühetaolise kohaldamise tagamiseks peab kriminaalkolleegium siiski *obiter dictum* korras vajalikuks selgitada järgmist. Karistusseadustiku § 408 lg 1 näeb ehitusnõuetele mittevastava ehitise ehitamise ette konkreetse ohudeliktina, mistõttu tuleb selle sätte kohaldamiseks alati tuvastada ehitusnõuetele mittevastava ehitise ehitamise tagajärjena ohu põhjustamise inimese elule või tervisele. Ohu põhjustamise all inimese elule ja tervisele tuleb mõista sellise olukorra tekitamist, mis võib endaga kaasa tuua inimese surma või tema tervise kahjustamise. Seega ei ole süüteo koosseis täidetud, kui ehitusnõuetele mittevastava ehitise ehitamisega põhjustati üksnes asja rikkumise või hävimise oht. Kui aga ehitusnõuetele mittevastava ehitise ehitamisega põhjustatakse oht isiku elule või tervisele ja lisaks sellele ka varaline kahju, subsumeeritakse isiku tegu ideaalkogumina KarS § 408 lg 1 ja § 203 või KarS § 408 lg 1 ja § 205 järgi. Ka juhul kui realiseerub oht KarS § 408 kaitseala mõttes, st nõuetele mittevastava ehitise ehitamisega põhjustatakse isiku tervisekahjustus või surm, ei neeldu ohudelikt järgnevas kahjustusdeliktis, vaid süüdistatavale subsumeeritakse KarS § 408 lg 1 ja vastavat tagajärge ettenägev paragrahv ideaalkogumis. Selline lahendus tuleneb asjaolust, et KarS § 408 lg 1 ei hõlma konkreetse ohudeliktina õigushüvede tegelikku kahjustamist, mistõttu tuleb reaalse kahju tekitamine täiendavalt subsumeerida eriosa vastava muu sätte järgi.

Priit PIKAMÄE

Eerik KERGANDBERG

Lea KIVI